

Toivo Miljan: The Reluctant Europeans. The Attitudes of the Nordic Countries towards European Integration. London: C. Hurst & Company, 1977. 325 s. £ 7.50.

Toivo Miljan er en canadisk politolog, der er født i Estland, har studeret i Sverige og England, og som i 1977 offentliggjorde denne bearbejdede version af sin dissertation fra University of London.

Bogen giver den første samlede behandling af de nordiske landes stillingtagen til europæisk – primært økonomisk – integration op til begyndelsen af 1970'erne, og den kan derfor bedst placeres inden for studiefeltet »komparativ udenrigspolitik«. Alene af den grund må den påkalde sig interesse, idet der ikke er for mange arbejder, der systematisk prøver at sammenstille og sammenligne de 4 nordiske landes måde at respondere på den samme ydre udvikling og de muligheder, som denne udvikling rejser.

Imidlertid er det ofte ganske vanskeligt at gennemføre udenrigspolitiske studier, som med rimelighed kan kaldes komparative. Så mange forhold er forskellige, at sådanne undersøgelser ofte udvikler sig til studier af lige så mange enkeltstående *cases*, som der er lande involveret i analysen. Miljans hovedtese er, at den tilbageholdenhed, som kan konstateres i de nordiske landes holdning til den fremadskridende europæiske integration, er bestemt af, at man i alle landene har lagt stor vægt på suverænitetsbevarelsen både på det sikkerhedspolitiske, det økonomiske og det politiske område. Da landenes situation på disse områder, blandt andet af beliggenhedsmæssige årsager, er væsensforskellige, er det ikke mærkeligt, at deres reaktion – givet det overordnede mål – også har været forskellig. Og derfor ser man da også en tendens til, at behandlingen af de 4 lande sker løsrevet fra hinanden, hvorefter en konklusion skal forsøge at bibringe et samlet – og samlende – indtryk.

Der fremlægges i bogen et betydeligt materiale, omend det er indlysende, at undersøgelser af enkeltsystemer som regel vil kunne gå mere i dybden, end tilfældet er i bredere afhandlinger af denne type. Hertil kommer, at man må være opmærksom på, at Miljan stort set ikke fører undersøgelsen længere frem end til 1972. Det betyder blandt andet, at han ikke har kunnet inddrage de arbejder, der midt i 1970'erne behandlede blandt andet baggrunden for den danske og den norske folkeafstemnings udfald, holdninger til EF i den politiske og administrative elite i Danmark, mønstre i Danmarks tilpasning til EF-medlemskabet osv.

De resultater, som disse og andre arbejder fremlagde, er altså ikke inkorporeret, og der er ikke gjort noget ud af udviklingen efter 1972. Disse begrænsninger er det vigtigt at huske ved brugen af Miljans bog, som dog stadig er af væsentlig interesse på grund af sit emne og på grund af sin approach.

Jørgen Elklit